

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1319/2026-1-26>

Т. Л. Лях, Т. П. Спіріна, А. В. Дуля, О. В. Швед
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8807-0497> – Лях Т. Л.
<https://orcid.org/0000-0003-0287-7343> – Спіріна Т. П.
<https://orcid.org/0000-0002-9067-4820> – Дуля А. В.
<https://orcid.org/0000-0003-4251-3894> – Швед О. В.
 a.dulia@kubg.edu.ua

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ ПІДТРИМКИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ГРОМАДАХ, НАБЛИЖЕНИХ ДО ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

У статті проаналізовано особливості моніторингу та оцінювання соціальних проєктів підтримки внутрішньо переміщених осіб у громадах, наближених до зони бойових дій. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі соціальних проєктів у забезпеченні підтримки внутрішньо переміщених осіб в умовах повномасштабної війни в Україні, а також необхідністю підвищення ефективності таких програм через використання інструментів моніторингу та оцінювання.

Метою статті є виявлення основних викликів, з якими стикаються фахівці із соціальної роботи під час здійснення моніторингу та оцінювання соціальних проєктів підтримки внутрішньо переміщених осіб у громадах, наближених до зони бойових дій. Теоретичну основу дослідження становить аналіз наукових праць, присвячених соціальному проєктуванню, соціальній підтримці внутрішньо переміщених осіб, діяльності громадських організацій та реалізації гуманітарних програм у воєнний час.

Емпіричну основу дослідження становлять результати фокусованого інтерв'ю, проведеного у форматі онлайн-фокус-групи у січні 2026 року. У дослідженні взяли участь 10 координаторів соціальних проєктів, які реалізують програми підтримки внутрішньо переміщених осіб у громадах, наближених до зони бойових дій.

Результати дослідження засвідчили, що основними викликами організації системи моніторингу та оцінювання соціальних проєктів є безпекові обмеження функціонування громад, висока мобільність внутрішньо переміщених осіб, інституційна обмеженість ресурсів соціальних служб, невідповідність окремих донорських вимог реальним умовам реалізації соціальних програм, а також недостатній рівень компетентності координаторів проєктів у сфері моніторингу та оцінювання. У статті обґрунтовано необхідність розвитку професійних компетентностей фахівців із соціальної роботи у сфері соціального проєктування та оцінювання соціальних програм. Показано, що ефективність системи моніторингу та оцінювання соціальних проєктів значною мірою залежить від рівня підготовки фахівців, здатних застосовувати сучасні підходи до аналізу результативності соціальних програм та використовувати результати оцінювання для вдосконалення соціальних втручань.

Ключові слова: соціальна робота; внутрішньо переміщені особи; вразливі групи населення; соціальні проєкти; моніторинг; оцінювання; соціальна підтримка; громади, наближені до зони бойових дій.

MONITORING AND EVALUATION OF SOCIAL SUPPORT PROJECTS FOR INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN COMMUNITIES NEAR THE FRONTLINE: CHALLENGES FOR SOCIAL WORKERS

The article examines the specific features of monitoring and evaluation of social projects aimed at supporting internally displaced persons in communities located close to the combat zone. The relevance of the study is determined by the growing role of social projects in providing support to internally displaced persons during the full-scale war in Ukraine, as well as by the need to enhance the effectiveness of such programs through the application of monitoring and evaluation tools.

The purpose of the article is to identify the key challenges faced by social work professionals in the process of monitoring and evaluating social projects supporting internally displaced persons in communities close to the combat zone. The theoretical framework of the study is based on the analysis of scholarly works addressing social project design, social support for internally displaced persons, the activities of civil society organizations, and the implementation of humanitarian programs during wartime.

The empirical basis of the study consists of the results of a focused interview conducted in the format of an online focus group in January 2026. The study involved 10 coordinators of social projects implementing support programs for internally displaced persons in communities located near the combat zone.

The findings indicate that the main challenges in organizing monitoring and evaluation systems include security restrictions affecting the functioning of communities, high mobility of internally displaced persons, limited institutional resources of local social services, inconsistencies between donor requirements and the real conditions of project implementation, and insufficient competencies of project coordinators in monitoring and evaluation. The article substantiates the need to strengthen professional competencies of social work professionals in the field of social project design and evaluation of social programs. It is demonstrated that the effectiveness of monitoring and evaluation systems largely depends on the level of professional training of specialists capable of applying modern approaches to assessing the effectiveness and social impact of social interventions.

Key words: social work; internally displaced persons; vulnerable population groups; social projects; monitoring; evaluation; social support; communities close to the combat zone.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна в Україні спричинила безпрецедентні масштаби внутрішнього переміщення населення та суттєво трансформувала систему надання соціальної підтримки у громадах. За цих умов значну роль у забезпеченні потреб внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) відіграють соціальні проекти, що реалізуються органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, благодійними фондами та міжнародними партнерами. Такі проекти спрямовані на надання гуманітарної допомоги, підтримку соціальної адаптації, психосоціальної підтримки, сприяння інтеграції ВПО у приймаючі громади, розвиток доступу до соціальних послуг та посилення спроможності місцевих соціальних інституцій [1].

У сучасних умовах ефективність соціальних проектів значною мірою залежить від якості їх моніторингу та оцінювання. Системний моніторинг дозволяє відстежувати перебіг реалізації проектних заходів, своєчасно виявляти проблеми та коригувати управлінські рішення, тоді як оцінювання забезпечує аналіз результативності, ефективності та соціального впливу проектів.

Саме тому моніторинг і оцінювання розглядаються як важливі інструменти підвищення якості соціальних програм, забезпечення їх підзвітності та посилення орієнтації на потреби бенефіціарів.

Водночас реалізація соціальних проектів підтримки ВПО у громадах, наближених до зони бойових дій, має низку специфічних особливостей, що безпосередньо впливають на організацію процесів моніторингу та оцінювання. Такі громади функціонують в умовах підвищених безпекових ризиків, нестабільності соціального середовища, обмежених ресурсів місцевих соціальних служб та значної мобільності населення. Для фахівців із соціальної роботи, які координують соціальні проекти у таких умовах, здійснення системного збору даних, відстеження результатів проектів та оцінювання їх впливу нерідко пов'язане з низкою професійних, організаційних та етичних викликів.

Попри зростання кількості соціальних проектів, спрямованих на підтримку ВПО, питання організації моніторингу та оцінювання таких ініціатив у громадах, що перебувають у безпосередній близькості до зони бойових дій, залишаються недостатньо дослідженими у науковому дискурсі

соціальної роботи. Особливої уваги потребує аналіз практичного досвіду фахівців, які безпосередньо реалізують соціальні проекти у цих громадах та стикаються з реальними обмеженнями і викликами під час здійснення оцінювальних процедур.

У цьому контексті актуальним є дослідження професійного досвіду координаторів соціальних проектів підтримки ВПО, які працюють у громадах, наближених до зони бойових дій, зокрема щодо організації процесів моніторингу та оцінювання, визначення ключових труднощів та пошуку ефективних підходів до їх подолання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика соціального проектування, реалізації соціальних програм та надання соціальної підтримки ВПО посідає важливе місце у сучасних дослідженнях у галузі соціальної роботи. У науковому дискурсі сформовано значний масив праць, присвячених теоретичним засадам соціального проектування, ролі проектної діяльності у вирішенні соціальних проблем територіальних громад, а також практикам соціальної підтримки вразливих груп населення в умовах суспільних криз та воєнних викликів.

Теоретичні основи соціального проектування у соціальній сфері розкрито у працях українських дослідників, які розглядають соціальні проекти як важливий інструмент розв'язання актуальних соціальних проблем. Зокрема, О. Безпалько визначає соціальне проектування як цілеспрямовану діяльність із планування та реалізації соціальних змін, спрямовану на задоволення потреб різних соціальних груп. Дослідниця наголошує, що ефективно соціальне проектування передбачає чітке визначення мети, завдань, цільових груп, ресурсного забезпечення та очікуваних результатів проектної діяльності [2].

Подальший розвиток концептуальних засад соціального проектування представлено у працях українських науковців, які аналізують особливості застосування проектного підходу у соціальній роботі. Дослідники Т. Костева та Л. Романовська підкреслюють, що соціальні проекти виступають ефективним інструментом вирішення соціальних проблем територіальних громад, оскільки дозволяють мобілізувати ресурси різних суб'єктів соціальної сфери, впроваджувати інноваційні практики та забезпечувати адресну підтримку вразливих категорій населення [5; 10]. У сучасних умовах проектний підхід активно використовується як органами місцевого самоврядування, так і неурядовими організаціями для реагування на нові соціальні виклики.

У сучасних дослідженнях соціальної роботи також наголошується на важливості

комплексного підходу до розв'язання соціальних проблем, який передбачає інтеграцію різних технологій соціальної роботи, розвиток партнерства між державними та недержавними суб'єктами соціальної сфери, а також використання проектних форм діяльності у практиці соціальної підтримки населення [1]. У цьому контексті соціальні проекти розглядаються як інструмент організації соціальних втручань, спрямованих на подолання складних соціальних проблем та підвищення ефективності соціальної роботи.

Важливий напрям наукових досліджень пов'язаний із аналізом ролі громадських організацій у реалізації соціальних проектів. У працях В. Ляха обґрунтовано підходи до класифікації соціальних проектів громадських організацій, визначено їх функції та значення у вирішенні соціальних проблем населення [8]. У свою чергу, дослідники Р. Вайнола, А. Дуля, М. Лехолетова та В. Лях наголошують, що проектна діяльність громадських організацій є важливим механізмом соціальної підтримки населення та розвитку громадянського суспільства [15; 16].

З початком повномасштабної війни в Україні науковий інтерес дослідників значною мірою зосередився на питаннях соціальної підтримки ВПО. У сучасних дослідженнях висвітлюються різні напрями такої підтримки, зокрема питання соціальної адаптації, доступу до соціальних послуг, психосоціальної підтримки та інтеграції ВПО у приймаючі громади [3; 7]. Дослідники А. Дуля та В. Лютий також аналізують діяльність неурядових організацій у сфері представництва інтересів ВПО та реалізації програм їх соціальної підтримки [4].

Окремий напрям досліджень присвячено аналізу гуманітарних програм допомоги вразливим групам населення в умовах воєнного часу. Зокрема, дослідники Т. Спіріна, М. Лехолетова, Т. Лях підкреслюють, що гуманітарні та соціальні програми, які реалізуються державними та недержавними суб'єктами соціальної роботи, відіграють важливу роль у забезпеченні підтримки населення, що постраждало від війни [11]. Водночас проектна діяльність неурядових організацій розглядається як один із ефективних механізмів вирішення соціальних проблем територіальних громад, які зазнали негативного впливу воєнних дій [12; 18].

Дослідження також засвідчують, що реалізація соціальних проектів у громадах, які постраждали від воєнних дій, супроводжується низкою складних організаційних та професійних викликів. Зокрема, у працях В. Ляха проаналізовано проблеми та виклики, з якими стикаються громадські

організації, що надають соціальну підтримку внутрішньо переміщеним особам, серед яких обмежені ресурси, нестабільність соціального середовища та складність координації між різними суб'єктами соціальної підтримки [6].

У наукових дослідженнях також підкреслюється важливість міждисциплінарної взаємодії у процесі надання соціальних послуг вразливим групам населення. Така взаємодія сприяє підвищенню ефективності соціальних втручань та забезпечує комплексний підхід до вирішення соціальних проблем [14]. Водночас професійна діяльність соціальних працівників передбачає здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення у складних соціальних ситуаціях, що є важливою складовою їхньої професійної культури [13].

У контексті воєнних викликів науковці також звертають увагу на роль соціальної роботи у формуванні стійкості українських громад. Як зазначають дослідники Т. Семигіна та Т. Лях, діяльність соціальних інституцій та громадських організацій у період війни спрямована не лише на задоволення нагальних потреб населення, а й на посилення спроможності громад до відновлення та розвитку [17].

Таким чином, аналіз наукових публікацій засвідчує, що у сучасних дослідженнях достатньо широко висвітлюються питання соціального проектування, діяльності громадських організацій та соціальної підтримки ВПО. Водночас проблематика організації моніторингу та оцінювання соціальних проєктів, зокрема у громадах, наближених до зони бойових дій, залишається недостатньо дослідженою. У більшості наукових праць основна увага приділяється напрямкам соціальної підтримки ВПО або особливостям реалізації соціальних проєктів, тоді як практичний досвід фахівців із соціальної роботи щодо здійснення моніторингу та оцінювання таких проєктів у складних безпекових умовах потребує подальшого наукового осмислення.

Саме тому актуальним є дослідження викликів, з якими стикаються координатори соціальних проєктів під час здійснення моніторингу та оцінювання програм підтримки ВПО у громадах, що функціонують у безпосередній близькості до зони бойових дій.

Метою статті є виявлення основних викликів, з якими стикаються фахівці із соціальної роботи під час здійснення моніторингу та оцінювання соціальних проєктів підтримки ВПО у громадах, наближених до зони бойових дій.

Для досягнення мети використано аналіз наукових джерел з проблем соціального

проектування, соціальної підтримки ВПО та реалізації соціальних програм у воєнний час.

Емпіричну основу дослідження становлять результати фокусованого інтерв'ю, проведеного у форматі онлайн-фокус-групи у січні 2026 року. У дослідженні взяли участь 10 координаторів соціальних проєктів, які реалізують програми підтримки ВПО у громадах, наближених до зони бойових дій. З міркувань безпеки у статті не зазначаються конкретні регіони реалізації проєктів. Опрацювання отриманих даних дозволило узагальнити досвід учасників дослідження та виокремити основні виклики організації моніторингу та оцінювання соціальних проєктів у зазначених умовах.

Виклад основного матеріалу. Аналіз результатів фокусованого інтерв'ю з координаторами соціальних проєктів засвідчив, що реалізація програм підтримки ВПО у громадах, наближених до зони бойових дій, супроводжується низкою специфічних викликів, які безпосередньо впливають на організацію процесів моніторингу та оцінювання соціальних проєктів.

У процесі тематичного аналізу висловлювань учасників дослідження було виокремлено кілька ключових груп викликів, пов'язаних із безпековими умовами функціонування громад, високою мобільністю ВПО, інституційними обмеженнями соціальних служб та недостатнім рівнем професійної підготовки фахівців у сфері соціального проектування та моніторингу й оцінювання соціальних програм.

Безпекові обмеження збору даних. Одним із найбільш поширених викликів, про який зазначали учасники фокус-групи, є складність організації системного збору даних у громадах, що перебувають у безпосередній близькості до зони бойових дій. Періодичні повітряні тривоги, ризики обстрілів, тимчасові евакуації населення та нестабільність функціонування соціальної інфраструктури ускладнюють проведення опитувань, інтерв'ю та інших процедур моніторингу.

Учасники дослідження наголошували, що в таких умовах процес оцінювання часто має фрагментарний характер, а отримані дані не завжди дозволяють повною мірою відстежити результати соціальних втручань.

Один із координаторів зазначив: *«Іноді ми плануємо опитування або зустрічі з учасниками проєкту, але через повітряні тривоги або інші безпекові обмеження їх доводиться переносити або проводити дуже швидко. У таких умовах говорити про системний збір даних досить складно».*

Таким чином, безпекові ризики суттєво впливають на можливість проведення повноцінних

процедур моніторингу та оцінювання соціальних проєктів.

Висока мобільність внутрішньо переміщених осіб. Ще одним суттєвим викликом є значна плінність ВПО у громадах, наближених до зони бойових дій. За словами учасників дослідження, багато ВПО перебувають у таких громадах тимчасово, розглядаючи їх як транзитний пункт перед подальшим переміщенням до інших регіонів України або за кордон.

Це ускладнює проведення повторних вимірювань та оцінювання довгострокових результатів соціальних проєктів.

Як зазначив один із учасників фокус-групи: *«Ми можемо працювати з людьми кілька тижнів або місяців, але потім вони переїжджають. Коли приходить час підсумкового оцінювання, значна частина учасників уже не проживає в громаді».*

У результаті координатори проєктів змушені використовувати спрощені підходи до оцінювання, що знижує можливості аналізу реального соціального впливу проєктних втручань.

Інституційні обмеження територіальних громад, які розташовані поблизу зони бойових дій. Учасники дослідження також звертали увагу на обмежені інституційні ресурси територіальних громад, які розташовані поблизу зони бойових дій. Соціальні служби таких громад часто працюють в умовах значного навантаження, одночасно реагуючи на численні гуманітарні потреби населення.

У таких умовах моніторинг та оцінювання соціальних проєктів нерідко відходять на другий план порівняно з безпосереднім наданням допомоги.

За словами одного з координаторів: *«Коли в громаді щодня з'являються нові люди, які потребують допомоги, основний ресурс спрямовується на реагування на їхні потреби. На системний моніторинг соціальних проєктів часто просто не вистачає часу».*

Це свідчить про те, що в умовах воєнного часу діяльність соціальних служб має переважно реактивний характер, що обмежує можливості стратегічного управління соціальними програмами.

Недостатній рівень компетентності у сфері моніторингу та оцінювання. Важливим викликом, на який звернули увагу учасники дослідження, є недостатній рівень підготовки координаторів соціальних проєктів у сфері моніторингу та оцінювання.

Учасники фокус-групи зазначали, що багато фахівців із соціальної роботи мають значний досвід безпосередньої роботи з клієнтами, однак не завжди володіють достатніми знаннями та

інструментами для побудови системи моніторингу та оцінювання соціальних проєктів.

Як зазначив один із координаторів: *«Нас навчають працювати з людьми, надавати допомогу (часто – екстрену), але значно менше уваги приділяється тому, як правильно вимірювати результати соціальних проєктів. Ми вивчали у ЗВО дисципліни, пов'язані із соціальним проєктуванням, але тему моніторингу й оцінки розглядали поверхово й швидко, без конкретних кейсів і відпрацювання на практиці».*

У результаті моніторинг і оцінювання інколи сприймаються як формальна процедура підготовки звітності для донорів, а не як інструмент управління соціальними проєктами.

Узагальнення результатів фокус-групового дослідження дозволило систематизувати ключові виклики організації моніторингу та оцінювання соціальних проєктів підтримки ВПО у громадах, наближених до зони бойових дій (табл. 1).

Отже, результати дослідження свідчать, що виклики організації моніторингу та оцінювання соціальних проєктів у громадах, наближених до зони бойових дій, мають комплексний характер і зумовлені поєднанням безпекових, організаційних та професійних чинників. Учасники фокус-групи неодноразово наголошували, що навіть за наявності донорських вимог щодо оцінювання результатів проєктів у реальних умовах воєнного часу системне впровадження процедур моніторингу та оцінювання є складним завданням. Значною мірою це пов'язано не лише з об'єктивними обмеженнями функціонування громад, а й з недостатнім рівнем підготовки координаторів соціальних проєктів у сфері соціального проєктування та побудови системи моніторингу й оцінювання. За словами учасників дослідження, багато фахівців із соціальної роботи мають значний досвід безпосередньої роботи з клієнтами та надання соціальної підтримки, однак під час розроблення та реалізації соціальних проєктів нерідко стикаються з труднощами у формуванні логіки проєкту, визначенні індикаторів результативності та використанні інструментів оцінювання соціального впливу.

Це свідчить про те, що ефективність системи моніторингу та оцінювання соціальних проєктів значною мірою залежить від рівня сформованості відповідних професійних компетентностей фахівців, які координують реалізацію таких проєктів у громадах. У зв'язку з цим актуальним є визначення ключових компетентностей, необхідних фахівцям із соціальної роботи для ефективно організації моніторингу та оцінювання соціальних програм підтримки ВПО (табл. 2).

Виклики організації моніторингу та оцінювання соціальних проєктів підтримки ВПО у громадах, наближених до зони бойових дій

Категорія виклику	Прояви в діяльності соціальних проєктів	Вплив на систему моніторингу та оцінювання	Потенційні адаптаційні підходи
Безпечні обмеження функціонування громад	періодичні обстріли, повітряні тривоги, обмеження пересування, тимчасові евакуації населення	порушення регулярності збору даних, неможливість проведення польових досліджень, скорочення обсягів емпіричної інформації	використання дистанційних методів збору даних, спрощення інструментів моніторингу, поєднання кількісних і якісних методів
Висока мобільність внутрішньо переміщених осіб	транзитний характер перебування ВПО у громаді, повторні переміщення	складність формування стабільної вибірки, втрата респондентів у повторних вимірюваннях, обмежені можливості оцінювання довгострокових результатів	застосування коротких циклів моніторингу, фокус на оцінюванні короткострокових результатів та процесних індикаторів
Інституційна обмеженість ресурсів громад	перевантаження соціальних служб, нестача кадрових та організаційних ресурсів	зниження пріоритетності процедур моніторингу та оцінювання, обмежений час для аналізу даних	інтеграція моніторингу та оцінювання у поточну діяльність соціальних служб, використання простих індикаторів результативності
Невідповідність донорських вимог реаліям громад	складні системи індикаторів, стандартизовані вимоги до оцінювання	формалізація процесів оцінювання, орієнтація на звітність замість аналізу реального соціального впливу	адаптація індикаторів до локального контексту, поєднання кількісних показників із якісними методами оцінювання
Недостатній рівень компетентності координаторів проєктів у сфері моніторингу та оцінювання	обмежене розуміння логіки оцінювання, труднощі у розробленні системи індикаторів	фрагментарність системи моніторингу, використання оцінювання лише як інструменту звітності	підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи у сфері соціального проєктування та оцінювання програм

Джерело: складено авторами самостійно

Ключові компетентності фахівців із соціальної роботи для ефективної організації моніторингу та оцінювання соціальних проєктів

Рівень компетентності	Зміст компетентності	Типові проблеми у практиці соціальних проєктів	Професійні орієнтири для розвитку компетентності
Концептуальний (проектне мислення)	розуміння логіки соціального проєкту, формулювання проблеми, визначення мети, результатів та соціального впливу	нечітке формулювання цілей проєктів; підміна результатів переліком заходів; відсутність логічного зв'язку між проблемою, діяльністю і результатами	використання логіко-структурного підходу до розроблення соціальних проєктів; навчання фахівців побудові теорії змін та логічних моделей проєктів
Методологічний (побудова системи моніторингу та оцінювання)	визначення індикаторів результативності, розроблення плану моніторингу, вибір методів збору даних	формальний характер системи індикаторів; орієнтація лише на кількісні показники; нерозуміння різниці між моніторингом і оцінюванням	впровадження навчальних програм із моніторингу та оцінювання соціальних програм; використання змішаних методів оцінювання; адаптація індикаторів до контексту громади
Аналітичний (робота з даними)	збір, аналіз та інтерпретація даних щодо результатів соціальних проєктів	накопичення значного обсягу звітної інформації без її аналітичного осмислення; обмежене використання даних для прийняття управлінських рішень	розвиток навичок аналізу даних; використання простих інструментів аналітики; регулярне обговорення результатів моніторингу у командах проєктів
Управлінський (використання результатів оцінювання)	інтеграція результатів оцінювання у процес управління проєктами та соціальними програмами	сприйняття оцінювання як формальної донорської вимоги; відсутність практики коригування програм на основі отриманих результатів	формування культури доказового управління соціальними програмами; використання результатів оцінювання для планування нових проєктів і вдосконалення соціальних послуг

Джерело: складено авторами самостійно

Таким чином, результати проведеного дослідження засвідчують, що ефективність моніторингу та оцінювання соціальних проєктів підтримки ВПО у громадах, наближених до зони бойових дій, визначається не лише складними безпековими та організаційними умовами функціонування таких громад, але й рівнем професійної підготовки фахівців, які координують реалізацію відповідних програм.

Умови воєнного часу зумовлюють необхідність використання більш гнучких та адаптивних підходів до організації моніторингу й оцінювання соціальних проєктів, що враховують нестабільність соціального середовища, мобільність бенефіціарів та обмежені ресурси місцевих соціальних інституцій.

Водночас результати фокус-групового дослідження свідчать, що у практиці реалізації соціальних проєктів досить часто спостерігається недостатня сформованість компетентностей фахівців із соціальної роботи у сфері соціального проєктування, зокрема щодо побудови системи моніторингу та оцінювання результатів соціальних програм. У зв'язку з цим актуальним завданням є посилення відповідної складової професійної підготовки фахівців із соціальної роботи.

Важливим кроком у цьому напрямі є впровадження спеціалізованих освітніх програм, спрямованих на формування професійних компетентностей у сфері моніторингу та оцінювання соціальних програм. Зокрема, в Україні успішно реалізується освітньо-професійна програма «Моніторинг і оцінка соціальних програм» за спеціальністю І10 Соціальна робота та консультування / 231 Соціальна робота у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка, яка орієнтована на підготовку фахівців, здатних застосовувати сучасні методи оцінювання соціальних втручань, аналізувати результати соціальних програм та використовувати їх для підвищення ефективності соціальної політики і практики соціальної роботи [9].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Результати проведеного дослідження дозволяють дійти висновку, що моніторинг та оцінювання соціальних проєктів підтримки ВПО у громадах, наближених до зони бойових дій, відбувається в умовах значних безпекових, організаційних та професійних обмежень. У таких громадах соціальні проєкти виконують важливу роль у забезпеченні базових потреб ВПО, сприяють їх соціальній адаптації, психосоціальній підтримці та інтеграції у приймаючі громади. Водночас специфіка функціонування територіальних

громад у воєнний час зумовлює необхідність адаптації підходів до організації моніторингу та оцінювання соціальних програм.

Результати фокус-групового дослідження засвідчили, що одними з ключових викликів організації системи моніторингу та оцінювання соціальних проєктів є безпекові обмеження функціонування громад, висока мобільність ВПО, інституційна обмеженість ресурсів соціальних служб та невідповідність окремих донорських вимог реальним умовам реалізації соціальних програм у прифронтових громадах. Такі чинники суттєво ускладнюють регулярний збір даних, проведення повторних вимірювань та оцінювання довгострокового соціального впливу проєктів.

Водночас проведене дослідження показало, що одним із важливих чинників ефективності системи моніторингу та оцінювання соціальних проєктів є рівень професійної підготовки координаторів соціальних програм. Багато фахівців із соціальної роботи мають значний досвід практичної роботи з клієнтами та організації соціальної підтримки населення, однак нерідко стикаються з труднощами під час розроблення логіки проєкту, формування системи індикаторів результативності та використання інструментів оцінювання соціального впливу. У результаті моніторинг і оцінювання соціальних програм у практиці реалізації проєктів інколи набувають формального характеру та сприймаються переважно як інструмент звітності перед донорами, а не як важливий механізм управління соціальними втручаннями.

Отримані результати також свідчать про необхідність розвитку професійних компетентностей фахівців із соціальної роботи у сфері соціального проєктування та оцінювання соціальних програм. Особливої актуальності набуває формування у майбутніх і практикуючих соціальних працівників здатності використовувати інструменти моніторингу та оцінювання для аналізу результативності соціальних втручань, прийняття управлінських рішень та підвищення ефективності соціальних програм.

У цьому контексті важливим напрямом розвитку професійної підготовки соціальних працівників є впровадження спеціалізованих освітніх програм, спрямованих на формування компетентностей у сфері моніторингу та оцінювання соціальних програм. Показовим прикладом такого підходу є реалізація освітньо-професійної програми «Моніторинг і оцінка соціальних програм» за спеціальністю І10 Соціальна робота та консультування / 231 Соціальна робота

у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка, яка орієнтована на підготовку фахівців, здатних застосовувати сучасні методи оцінювання соціальних втручань та використовувати результати аналізу даних для підвищення ефективності соціальної політики та практики соціальної роботи.

На основі проведеного дослідження доцільно сформулювати такі рекомендації:

1. Для організацій, що реалізують соціальні проекти підтримки ВПО. Доцільно адаптувати системи моніторингу та оцінювання соціальних програм до умов функціонування громад у воєнний час, зокрема використовувати більш гнучкі інструменти збору даних, короткі цикли моніторингу та поєднання кількісних і якісних методів оцінювання.

2. Для органів місцевого самоврядування та соціальних служб. Важливо інтегрувати процедури моніторингу та оцінювання у поточну діяльність соціальних служб, що дозволить використовувати результати аналізу даних для планування соціальних послуг та підвищення ефективності соціальних програм.

3. Для неурядових організацій та донорських інституцій. Доцільно враховувати специфіку функціонування громад, наближених до зони бойових дій, під час формування вимог до оцінювання соціальних проектів, зокрема адаптувати індикатори результативності до реального контексту реалізації програм.

4. Для закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців із соціальної роботи. Актуальним є посилення освітньої складової, пов'язаної з соціальним проектуванням, моніторингом та оцінюванням соціальних програм, що дозволить сформувати у майбутніх фахівців здатність ефективно управляти соціальними проектами та оцінювати їх соціальний вплив.

Таким чином, розвиток професійних компетентностей фахівців із соціальної роботи у сфері моніторингу та оцінювання соціальних програм, а також адаптація підходів до оцінювання соціальних проектів до умов воєнного часу є важливими передумовами підвищення ефективності соціальної підтримки ВПО у територіальних громадах України.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на глибше вивчення ролі міжсекторальної взаємодії у формуванні ефективних систем моніторингу та оцінювання соціальних програм й проектів.

Список літератури:

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О. Денисюк та ін. ; ред.: О. Епель, Т. Лях, І. Силантьєва. Ужгород : РІК-У, 2023. 420 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47338/>.

2. Безпалько О. В. Соціальне проектування : навч. посіб. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2010. 127 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/2615/1/o_bezpalko_sp_il_kubg.pdf.

3. Гунько С., Лях В. Напрями соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю в територіальній громаді. *Humanitas*. 2025. № 4. С. 15–21. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.4.3>

4. Дуля А., Лютий В. Досвід представництва інтересів внутрішньо переміщених осіб недержавними організаціями. *Humanitas*. 2023. № 3. С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.3>

5. Костєва Т. Особливості технології проектування в соціальній сфері. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили*. 2016. Т. 270, № 258. С. 47–51.

6. Лях В. В. Характеристика проблем і викликів, із якими стикаються громадські організації України, що надають соціальну підтримку внутрішньо переміщеним особам. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. № 2. С. 62–72. DOI: <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2024-2-62-72>.

7. Лях В. Ключові завдання соціальної роботи з підтримки внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Humanitas*. 2025. № 2. С. 134–140. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.18>.

8. Лях В. Підходи до класифікації соціальних проектів громадських організацій. *Humanitas*. 2024. № 2. С. 72–79. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.2.11>

9. ОПП Моніторинг і оцінка соціальних програм. Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. URL: <https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-sotsialnoi-pedahohiky-ta-sotsialnoi-roboty/osvitni-prohramy/druhyi-mahisterskyi-riven/2648-231-00-03-monitorynh-i-otsinka-sotsialnykh-prohram.html#osvitnia-prohrama> (дата звернення: 15.03.2026).

10. Романовська Л. Особливості соціального проектування в соціальній роботі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Т. 1, № 68. С. 104–108. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.68-1.21>.

11. Спіріна Т. П., Лехолетова М. М., Лях Т. Л. Гуманітарні програми допомоги вразливим групам населення в умовах воєнного часу в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2025. Т. 1, № 56.

C. 228–233. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.228-233>.

12. Спіріна Т. П., Мартинюк Я. В. Огляд досвіду проектної діяльності неурядових організацій щодо соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2025. Т. 1, № 12. С. 36–43. DOI: <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2025-12-19>.

13. Спіріна Т. Прийняття ефективних рішень як складова професійної культури соціального працівника. *Information and innovative technologies in the turbulence era* : монографія. Katowice, 2022. P. 232–249. DOI: <https://doi.org/10.54264/M014>.

14. Karpenko O., Spirina T., Lekholetova M. Interdisciplinary interaction in the provision of social services to vulnerable population groups. *Social pedagogy: theory and practice*. 2025. No. 1. P. 42–50. DOI: <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2025-1-42-50>.

15. Liakh V., Dulia A. Project activities of the international charitable organization “east europe foundation” for social support of internally displaced persons. *Social work and education*. 2024. Vol. 11, No. 3. P. 360–372. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.24.3.5>.

16. Liakh V., Vainola R., Lekholetova M. Technological principles of social projecting in the civil society organizations’ activities in Ukraine. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*. 2024. Vol. 1. P. 724–735. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7894>.

17. Semigina T., Liakh T. Ukrainian Communities and Resilience in Times of Continuous War. *Social Work in Wartime Ukraine: Changing the Professional Landscape* / ed. by T. Semigina. Tallinn, Estonia, 2026. P. 10–42. URL: <https://teadmus.org/main-publications/sm-102>.

18. Spirina T., Martyniuk Y. The project as a tool for solving the problems of territorial communities affected by military actions. *Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*. 2024. No. 3 (148). P. 105–109. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2024-3-15>.

References:

1. Epel, O. V., Liakh, T. L., Silantjeva, I. V., & et al. (2023). *Aktualni pytannia sotsialnoi roboty : navch. posib.* [Current issues of social work : education. manual]. Kyiv, Uzhhorod : RIK-U [in Ukrainian].

2. Bezpalko, O. V. (2010). *Sotsialne proektuvannia [Social Project Design]*. Kyivskiyi universytet imeni Borysa Hrinchenka. https://elibrary.kubg.edu.ua/2615/1/o_bezpalko_sp_il_kubg.pdf [in Ukrainian].

3. Hunko, S., & Liakh, V. (2025). Napriamy sotsialnoi pidtrymky vnutrishno peremishchenykh osib z invalidnistiu v terytorialnii hromadi [Key Directions of Social Support for Internally Displaced Persons with Disabilities in Territorial Communities]. *Humanitas*, (4), 15–21. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.4.3> [in Ukrainian].

4. Dulia, A., & Liutyi, V. (2023). Dosvid predstavnytstva interesiv vnutrishno peremishchenykh osib nederzhavnymy orhanizatsiiamy [Experience of representation of the interests of internally displaced persons by non-governmental organizations]. *Humanitas*, (3), 15–22. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.3> [in Ukrainian].

5. Kostieva, T. (2016). Osoblyvosti tekhnolohii proektuvannia v sotsialnii sferi [Approaches to Classification of Social Projects of Public Organizations]. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnogo universytetu imeni Petra Mohyly*, 270 (258), 47–51 [in Ukrainian].

6. Liakh, V. (2024). Pidkhody do klasyfikatsii sotsialnykh proiektiv hromadskykh orhanizatsii [Approaches to Classification of Social Projects of Public Organizations]. *Humanitas*, (2), 72–79. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.2.11> [in Ukrainian].

7. Liakh, V. (2025). Kliuchovi zavdannia sotsialnoi roboty z pidtrymky vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini [Key Tasks of Social Work with Internally Displaced Persons in Ukraine]. *Humanitas*, (2), 134–140. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.18> [in Ukrainian].

8. Liakh, V. V. (2024). Kharakterystyka problem i vyklykiv, iz yakymy stykaiutsia hromadski orhanizatsii Ukrainy, shcho nadaiut sotsialnu pidtrymku vnutrishno peremishchenym osobam [Characteristics of problems and challenges faced by Ukrainian civil society organizations in providing social support to internally displaced persons]. *Sotsialna pedahohika: teoriia ta praktyka*, (2), 62–72. <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2024-2-62-72> [in Ukrainian].

9. *OPP Monitorynh i otsinka sotsialnykh proham [Monitoring and Evaluation (M&E) of Social Programs]*. (2019). Fakultet psykholohii, sotsialnoi roboty ta spetsialnoi osvity Kyivskoho stolychnoho universytetu imeni Borysa Hrinchenka. <https://fpsrso.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-fakultetu/kafedra-sotsialnoi-pedahohiky-ta-sotsialnoi-roboty/osvitni-prohramy/druhyi-mahisterskyi-riven/2648-231-00-03-monitorynh-i-otsinka-sotsialnykh-proham.html#osvitnia-prohrama> [in Ukrainian].

10. Romanovska, L. (2020). Osoblyvosti sotsialnoho proiektuvannia v sotsialnii roboti [Features of social design in social work]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 1 (68), 104–108. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.68-1.21> [in Ukrainian].

11. Spirina, T. (2022). Pryiniattia efektyvnykh rishen yak skladova profesiinoi kultury sotsialnoho pratsivnyka [Information and innovative technologies in the turbulence era]. (p. 232–249). *Publishing House of University of Technology*. <https://doi.org/10.54264/M014> [in Ukrainian].

12. Spirina, T. P., Lekholetova, M. M., & Liakh, T. L. (2025). Humanitarni prohramy dopomohy vrazlyvym hrupam naseleennia v umovakh voiennoho chasu v Ukraini [Making effective decisions as a com-

ponent of the professional culture of a social worker]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedagogika. Sotsialna robota*, 1 (56), 228–233. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.228-233> [in Ukrainian].

13. Spirina, T. P., & Martyniuk, Ya. V. (2025). Ohliad dosvidu proiektnoi diialnosti neuriadovykh orhanizatsii shchodo sotsialnoi pidtrymky vnutrishno peremishchenykh osib [Review of the Project Activities of Non-Governmental Organizations in Providing Social Support to Internally Displaced Persons]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho*, 1 (12), 36–43. <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2025-12-19> [in Ukrainian].

14. Karpenko, O., Spirina, T., & Lekholetova, M. (2025). Interdisciplinary interaction in the provision of social services to vulnerable population groups. *Social pedagogy: theory and practice*, (1), 42–50. <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2025-1-42-50> [in Ukrainian].

15. Liakh, V., & Dulia, A. (2024). Project activities of the international charitable organization “East

Europe Foundation” for social support of internally displaced persons. *Social work and education*, 11 (3), 360–372. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.24.3.5> [in Ukrainian].

16. Liakh, V., Vainola, R., & Lekholetova, M. (2024). Technological principles of social projecting in the civil society organizations’ activities in Ukraine. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*, 1, 724–735. <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7894>

17. Semigina, T., & Liakh, T. (2026). Ukrainian Communities and Resilience in Times of Continuous War. (Ed.) T. Semigina (Red.), *Social Work in Wartime Ukraine: Changing the Professional Landscape* (s. 10–42). Teadmus. <https://teadmus.org/main-publications/sm-102>

18. Spirina, T., & Martyniuk, Y. (2024). The project as a tool for solving the problems of territorial communities affected by military actions. *Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*, (3 (148)), 105–109. <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2024-3-15> [in Ukrainian].

Т. Л. Лях, Т. П. Спіріна, А. В. Дуля, О. В. Швед

Оглядова стаття

Дата першого надходження статті до видання: 19.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 12.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.05.2026